

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук,

професора **Ростовського Олександра Яковича**

на дисертаційну роботу **Овчаренко Наталії Анатоліївни**

"Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності", подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертації

Реформування вищої мистецької освіти та необхідність приведення її змісту у відповідність до європейських стандартів, виводять на першу позицію нові завдання для підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Найбільш пріоритетними і вагомими у такому сенсі стають культурологічні й аксіологічні засади, спрямовані на переоцінку цінностей щодо ролі вчителя музичного мистецтва в формуванні духовного світу учнів.

Незаперечним є факт, що сучасне суспільство потребує такого вчителя музичного мистецтва, який не тільки досконало опанував професійними компетенціями, а і сформувався як гармонійна, високодуховна, творча особистість, здатна до усвідомлення розвивального потенціалу музики щодо ціннісних орієнтирів підростаючого покоління. Для вирішення такої проблеми особливого значення набуває удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, оскільки, у зв'язку із специфікою менталітету українського народу у ставленні співу, саме вокальна музика має особливо дієвий і перетворювальний вплив на внутрішній світ дітей, становлення їх естетичних ідеалів, художнього смаку та музичної культури в цілому.

Зважаючи на необхідність пошуку напрямів удосконалення й модернізації вітчизняної мистецької освіти, зокрема щодо стану підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, виконане

дисертанткою наукове дослідження, є актуальним і своєчасним.

Дисертація свідчить про глибокий аналіз досвіду країн Європейського Союзу, США, Росії, який дав можливість визначити основні напрями професійної підготовки вчителів музики до вокально-педагогічної діяльності в зарубіжних країнах: поліпрограманість і гнучкість програм підготовки, опору на національні традиції у формуванні змісту мистецької освіти та водночас орієнтацію вокальних шкіл різних країн на італійську вокальну школу, упровадження компетентнісного підходу в підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, культурологічну спрямованість змісту, впровадження в освітній процес основ музичної семіотики.

Проведений дисертанткою ґрунтовний аналіз теорії та практики професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, врахування специфіки професійної підготовки та розкриття проблем професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності у педагогічній теорії та практиці, виявлення низки суперечностей підтверджують відсутність розробленої цілісної проблеми професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, що засвідчує актуальність та важливість дисертаційного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження варто вказати на результати, що мають вагому наукову новизну.

У дослідженні поставлено і вирішено одну із кардинальних проблем мистецької педагогіки – проблему професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. Особливу наукову цінність дисертаційного дослідження має обґрунтована Н. А. Овчаренко структура готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, яка охоплює мотиваційний, емоційно-процесуальний, семіотично-герменевтичний, аксіологічно-культурологічний, творчо-виконавський, психолого-

педагогічний, організаційно-просвітницький, особистісно-розвивальний компоненти. Кожному компоненту структури готовності відповідає сукупність вокально-педагогічних компетенцій.

Відзначимо розробленість та обґрунтованість провідної концептуальної ідеї професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, яка полягає в тому, що професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності повинна здійснюватися на основі оволодіння ними системою вокально-педагогічних компетенцій, що визначають їх готовність до вокально-педагогічної діяльності з урахуванням семіотично-герменевтичного й аксіологічно-культурологічного аспектів вокальної педагогіки.

Детальніше зупинимося на запропонованій моделі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, яка містить такі складові: цільову, теоретико-методологічну, змістово-процесуальну, критеріально-оцінювальну. В її основу покладено ефективне стимулювання аксіологічно-культурологічної та семіотично-герменевтичної діяльності студентів. Значеннями є виявлені зв'язки між компонентами готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності.

Науковим здобутком Овчаренко Н. А., є: визначення та обґрунтування критеріїв готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, специфічних закономірностей і принципів професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності; виокремлення семіотичного компоненту у структурі вокально-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва; обґрунтування методу семіотично-герменевтичного аналізу вокального твору та природовідповідного методу постановки голосу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Мета дисертаційного дослідження, визначена Н.А. Овчаренко полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. Як засвідчує аналіз дисертації, науковий апарат визначено коректно, він відповідає вимогам до такого рівня робіт і є достатнім для розв'язання окреслених дисертантом проблем.

Дисертація Н.А. Овчаренко має чітко визначену побудову. Здобувачці досить переконливо вдалось логічно й послідовно здійснити аналітичне узагальнення наукового доробку щодо завдань професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності шляхом ретельного вивчення філософсько-культурологічного, теоретико-методологічного, психолого-педагогічного й професійно-фахового підґрунтя.

Обґрунтованість результатів роботи забезпечено шляхом розробки і застосування оригінальної концепції дослідження, яка ґрунтується на таких методологічних підходах: системному, особистісно орієнтованому, діяльнісному, компетентнісному, культурологічному, аксіологічному, семіотичному, герменевтичному. Реалізація семіотичного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності є новим, перспективним напрямом формування їх ціннісного ставлення до музичного мистецтва і музичної педагогіки. Наукові положення, висновки та результати базуються на ґрунтовному аналізі досліджень науковців стосовно методологічних засад сучасної філософії освіти і мистецтва, концептуальних ідей професійної музичної педагогіки, теоретичних і методичних основ професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокальної діяльності.

Пропозиціям та висновкам, які висвітлені в дисертаційній роботі притаманна обґрунтованість, повнота, достовірність та логічність викладу.

Практична значення одержаних результатів

Результати дисертаційного дослідження Овчаренко Н. А. мають теоретичну та практичну значущість. Дисертанткою сформовано науковий тезаурус дослідження професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, який включає три групи базових понять. До першої групи увійшли поняття, що розкривають теоретико-методологічні засади дослідження професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. У другу групу включені поняття, які розкривають специфіку професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. До третьої групи віднесено поняття, що розкривають сутність професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. Готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, здобувачка доцільно розглядає як результат професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, що визначається рівнем оволодіння студентами системою вокально-педагогічних компетенцій і привласненням цінностей вокального мистецтва та вокальної педагогіки.

Заслуговують схвалення розроблені і впровадженні дисертанткою в освітній процес організаційно-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. Так, зміст нормативних дисциплін «Постановка голосу», «Вокальний клас», «Методика викладання вокалу», «Охорона праці в галузі», «Методика постановки голосу» доповнено Н. А. Овчаренко навчальним матеріалом, спрямованим на модернізацію всіх компонентів готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. У варіативну частину циклу було впроваджено дисципліни «Основи вокально-педагогічної діяльності», «Теорія і практика вокально-виконавського мистецтва». Особлива увага приділена аксіологічно-культурологічному та семіотично-герменевтичному компонентам готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності.

Здобувачкою окреслено значення взаємодії аудиторних і позааудиторних форм професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-

педагогічної діяльності та удосконалено структуру індивідуального практичного заняття з вокального класу й висвітлено його види, які забезпечують професійну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. У дисертації підкреслено, що важливого значення в підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності набуває концертно-виконавська практика, форми якої класифіковано за змістом і за кількістю учасників.

Особливої уваги заслуговують обґрунтовані Н. А. Овчаренко методи професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, які класифіковано на загальнопедагогічні та специфічні. Специфічні методи включають три групи: спрямовані на розвиток вокальних здібностей студентів; спрямовані на формування в студентів знань і вмінь у сфері вокальної педагогіки; спрямовані на формування здатностей щодо розвитку вокальних цінностей в учнів.

Добре продумана експериментальна методика професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, яка включала кілька етапів і реалізувалася як система педагогічної підтримки професійного і особистісного вдосконалення кожного студента. Проаналізовані результати педагогічного експерименту дозволили Н. А. Овчаренко зробити висновок, що впровадженні організаційно-методичні умови професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності забезпечують ефективність формування компонентів готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності.

Повнота викладання наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні результати опубліковано в 52 наукових і науково-методичних працях із них 45 одноосібних, зокрема 1 монографія, 1 навчально-методичний посібник, 6 навчально-методичних видань, 22 статті в наукових фахових виданнях України, 5

статей у зарубіжних періодичних наукових виданнях, 10 публікацій і тез у збірниках матеріалів міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Публікації повністю висвітлюють основні наукові положення дисертації, зокрема ті, які авторка виносить на захист.

Дискусійні положення та зауваження

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, висловимо деякі зауваження і побажання.

1. Насамперед, є зауваження щодо неповного представлення наукової новизни дисертаційного дослідження, до якої можна віднести експериментальну перевірку організаційно-методичних засад професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. Тим більше, що у шостому розділі змістовно викладено сутність експериментальної методики, надана характеристика її етапів та змістове наповнення, що знайшло ґрунтовне відображення у висновках до шостого розділу і в загальних висновках.

2. Робота значно виграла, якщо б дисертантка більш детально розкрила сутність не тільки авторської технології семіотично-герменевтичного аналізу музичного твору, а й інших інноваційних або ж удосконалених методів професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності.

3. На наш погляд, робота набула більшої досконалості, якби у структуру готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності було б включено науково-дослідницький компонент.

4. Звертаємо увагу, що обсяг додатків дисертації зазначено 65 сторінок, а фактично вони розміщені на 64 сторінках.

Висловлені зауваження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка є закінченим, самостійним і актуальним дослідженням важливої педагогічної проблеми, що істотно розширює уявлення про процес професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих закладах педагогічної освіти. У ньому виявилися наукові здібності дисертантки, уміння

втілити у практику теоретичні висновки, оригінальні творчі ідеї. Автореферат повністю відбиває основний зміст роботи.

Загальні висновки й оцінка дисертації

Дисертаційна робота Овчаренко Наталії Анатоліївни **"Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності"** є самостійною науковою працею, яка повністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 до докторських дисертацій, а її автор Овчаренко Наталія Анатоліївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Офіційний опонент,

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри музичної педагогіки

та хореографії Ніжинського державного

університету імені Миколи Гоголя

О. Я. Ростовський

